

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Гуманітарний інститут
Кафедра англійської філології і перекладу

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

_____ М.Кулик
" ____ " _____ 2013 р.

Система менеджменту якості

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

"Історія перекладу"

(за кредитно-модульною системою)

Галузь знань: 0203 "Гуманітарні науки"

Напрямок підготовки: 6.020303 "Філологія"

Курс – 3 Семестр – 6

Аудиторні заняття – 36

Самостійна робота – 72 Екзамен

– 6 семестр

Усього (годин/кредитів ECTS) – 108/3

Курсова робота – 6 семестр

Індекс Н8-6.020303/12-5.2.4

СМЯ НАУ НП 12.01.03-01-2013

Навчальна програма дисципліни "Історія перекладу" розроблена на основі освітньо-професійної програми та навчального плану № НБ-8-6.020303/12 підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "Бакалавр" за напрямом 6.020303 "Філологія", "Тимчасового Положення про організацію навчального процесу за кредитно-модульною системою (в умовах педагогічного експерименту)" та "Тимчасового Положення про рейтингову систему оцінювання", затверджених наказом ректора від 15.06.2004 №122/од, наказу ректора від 12.04.2005 №81/од. та наказу ректора від 17.06.2013 № 205/од.

Навчальну програму розробив
доцент кафедри англійської філології
і перекладу

_____ С. Сидоренко

Навчальна програма обговорена та схвалена на засіданні випускової кафедри напряму 6.020303 "Філологія" (спеціальність 7/8.02030304 «Переклад») – кафедри англійської філології і перекладу, протокол № 9 від 27.08.2013 р.

Завідувач кафедри _____ А. Гудманян

Навчальна програма обговорена та схвалена на засіданні науково-методично-редакційної ради Гуманітарного інституту, протокол № _____ від " _____ " _____ 2013 р.

Голова НМРР _____ С. Ягодзінський

УЗГОДЖЕНО

В.о. директора Гуманітарного інституту

_____ А. Гудманян

" _____ " _____ 2013 р.

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Врахований примірник

ЗМІСТ

	стор.
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Місце навчальної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця.....	4
1.2. Мета викладання навчальної дисципліни	4
1.3. Завдання вивчення навчальної дисципліни	4
1.4. Інтегровані вимоги до знань і умінь з навчальної дисципліни	4
1.5. Інтегровані вимоги до знань і умінь з навчальних модулів	4
1.6. Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни	5
2. Зміст навчальної дисципліни	5
2.1. Модуль №1. Основні історичні етапи розвитку перекладу та перекладознавства.	5
2.2. Модуль № 2. Курсова робота.	10
3. Список рекомендованих джерел	11
4. Форми документів Системи менеджменту якості	12

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце навчальної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця

Ця навчальна дисципліна є важливим компонентом загальнофілологічної підготовки майбутнього фахівця в галузі англійської філології і перекладу.

1.2. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни "Історія перекладу" є ознайомлення студентів з основними етапами та напрямками розвитку перекладу – з античних часів до сьогодення.

1.3. Завдання вивчення навчальної дисципліни

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- ознайомлення студентів з основними етапами історичного розвитку перекладацької діяльності;
- ознайомлення студентів з видатними перекладачами та теоретиками перекладу різних епох;
- формування у студентів бачення еволюції перекладу та перекладознавства як у цілісній перспективі, так і в певному історичному та культурному контексті;
- формування у студентів розуміння витоків існуючих концепцій та принципів перекладу

1.4. Інтегровані вимоги до знань та умінь з навчальної дисципліни

У результаті вивчення даної навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- основні факти, поняття, чинники та тенденції процесу розвитку світової практики та теорії перекладу;
- імена видатних перекладачів та теоретиків перекладу різних епох, їхні найважливіші праці, сутність їхнього внеску у практику та теорію перекладу;
- основні концепції та принципи перекладу на різних історичних етапах.

Вміти:

- охарактеризувати основні етапи розвитку перекладацької теорії і практики у світі;
- диференціювати основні концепції та принципи перекладу, давати їхню характеристику у певному історичному та культурному контексті.

1.5. Інтегровані вимоги до знань і умінь з навчальних модулів

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного класичного навчального модуля. Окремим, другим, модулем є курсова робота, яка виконується у шостому семестрі.

1.5.1. У результаті засвоєння навчального матеріалу навчального модуля № 1 "Основні історичні етапи розвитку перекладу та перекладознавства" студент повинен:

Знати:

- основні факти, поняття, чинники та тенденції процесу розвитку світової практики та теорії перекладу;

— імена видатних перекладачів та теоретиків перекладу різних епох, їхні найважливіші праці, сутність їхнього внеску у практику та теорію перекладу;

— основні концепції та принципи перекладу на різних історичних етапах;

Вміти:

— охарактеризувати основні етапи розвитку перекладацької теорії і практики у світі;

— диференціювати основні концепції та принципи перекладу, давати їхню характеристику у певному історичному та культурному контексті.

1.5.2. У результаті виконання модуля № 2 «Курсова робота» студент повинен

Знати:

— теоретичне підґрунтя досліджуваної проблеми;

— методи перекладознавчих досліджень;

— вимоги до оформлення та написання курсової роботи;

— імена видатних перекладачів та теоретиків перекладу різних епох, їхні найважливіші праці, сутність їхнього внеску у практику та теорію перекладу;

— основні концепції та принципи перекладу на різних історичних етапах;

а також

Вміти:

— писати літературною українською мовою;

— складати план та план-конспект курсової роботи;

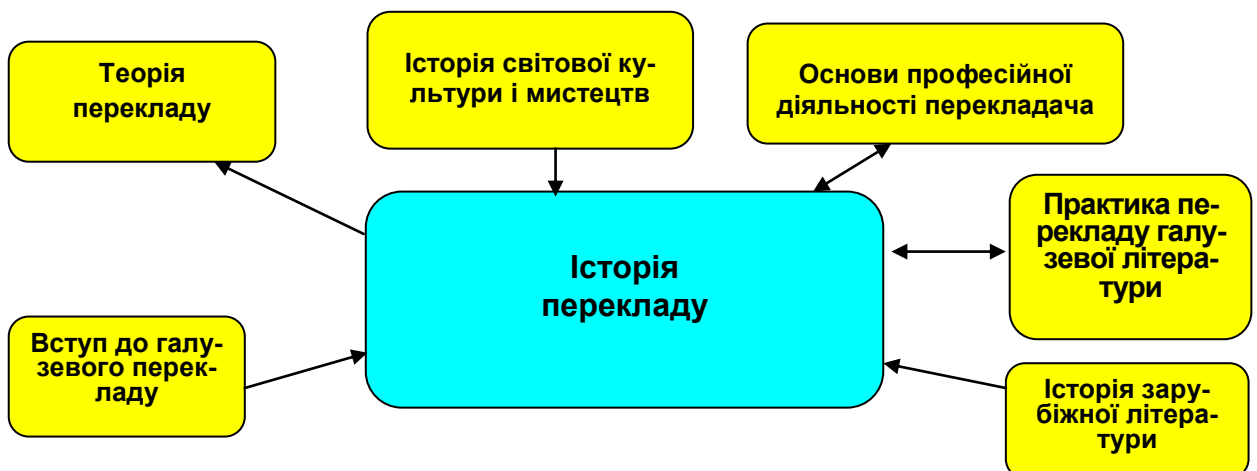
— застосовувати методи наукових досліджень;

— працювати з науковою літературою, аналізувати підібраний матеріал, логічно викладати результати дослідження;

— відповідно до вимог до написання курсових робіт оформляти та презентувати результати проведеного дослідження та висновки.

Знання та вміння, отримані студентом під час вивчення даної навчальної дисципліни, використовуються в подальшому при вивченні інших дисциплін професійної підготовки фахівця з базовою та повною вищою освітою.

1.6. Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Модуль №1 «Основні історичні етапи розвитку перекладу та перекладознавства».

Тема 2.1.1. Перекладацька діяльність в античному світі.

Школа перекладачів у давньому Єгипті. Переклади повелінь вавилонських та асирійських царів мовами підкорених народів. Двомовні шумерсько-аккадські словники. Перекладачі на службі уряду та торговців у стародавньому Китаї. Переклади буддійських текстів. Статус перекладача у давній Індії. Розвиток драматургії та казкарства в Індії та перекладацька діяльність. Переклади медичних трактатів. Латинські переклади давньогрецьких поетичних та драматургічних творів. Становлення принципів літературного перекладу (Лівій Андронік, Теренцій, Плавт). Переклади промов давньогрецьких ораторів Цицероном. Принципи перекладу Цицерона. Літературні імітації Горація. Розвиток перекладацьких підходів Горація у вільному поводженні з оригінальним текстом Апулея. Ставлення до перекладу як змагання з автором (Квінтілліан, Пліній Молодший). Переклад як засіб удосконалення та збагачення рідної літературної мови. Перекладацька служба при імператорі Октавіані Августі.

Тема 2.1.2. Історія перекладів Біблії.

Александрійський переклад книг Старого Завіту давньогрецькою мовою у 3-2 ст. до н.е. (Септуагінта). Грецький переклад Старого Завіту Симмаха Евїоніта (2-3 ст.). Готська Біблія Вульфїли (4 ст.). Латинський переклад Біблії Св. Ієроніма (Вульгата) (кінець 4-поч. 5 ст.). Диференціація Св. Ієронімом принципів перекладу Св. Письма та секулярної літератури. Псалтир Веспасіана (8 ст.). Глоса як метод тлумачення оригіналу. Церковнослов'янські переклади Біблії Кирила і Мефодія (9 ст.), митрополита Олексія (14 ст.). Перший переклад Біблії англійською мовою Джона Уїклїфа (14 ст.). Німецький переклад Біблії Мартіна Лютера (16 ст.) – народна книга. Вплив перекладу Лютера на формування німецької літературної мови. Англійський переклад Біблії Уїльяма Тіндейла (16 ст.) та його вплив на англійську традицію біблійного перекладу. Велика Біблія Генріха VIII (16 ст.) – перша авторизована Біблія англійською мовою. Женевська Біблія 1560 р. Єпископська Біблія 1568 р. Авторизований переклад Біблії короля Якова (1611). Церковнослов'янська "Єлізаветинська" Біблія (1751). Синодальний російський переклад 19 ст. Перший переклад Святого Письма українською мовою Пилипа Морачевського (19 ст.). Повна україномовна Біблія П. Куліша, І. Нечуй-Левицького та І. Пулюя (кінець 19-поч. 20 ст.). Повний переклад Святого Письма українською мовою І. Огієнка (митрополита Іларіона) (20 ст.).

Тема 2.1.3. Перекладацька діяльність у середньовічній Європі.

Англія. Перекладацька діяльність короля Альфреда (9 ст.). Переклади духовної літератури абата Ельфріка (кінець 10-поч. 11 ст.). Ельфрік про відповідальність перекладача Святого Письма. Переклад латинської граматики Ельфріка – перша латинська грамика рідною мовою у середньовічній Європі. Роджер

Бекон (1214-1294) про мистецтво перекладу. Переклади латинських наукових трактатів Джона Тревізи (1326-1412). "Діалог лорда і вченого про переклад" із перекладу "Поліхронікону". Переклади Джефрі Чосера (1343-1400).

Франція. Переклади класичних праць при королі Карлі V Мудрому (1337-1380). Наукові переклади Нікола Орезмського та його нотатки про перекладацьку роботу. Поява нових термінів для позначення процесу перекладу.

Перекладацька діяльність у середньовічній Італії. Переклади з арабської Костянтина Африканського (1020-1087). Переклад в юридичній практиці. Усвідомлення теоретичних проблем, пов'язаних з перекладом. Данте Аліг'єрі (1265-1321) про неможливість поетичного перекладу.

Іспанія. Заснування толедської школи перекладачів у 12 ст. Переклади античних праць з арабської мови латиною. Діяльність Герарда Кремонського (1114-1187).

Тема 2.1.4. Перекладацька діяльність у Західній Європі в епоху Відродження.

Зростання перекладацької діяльності в епоху Відродження. Підвищення уваги до достовірного відтворення праць античності. Вплив розвитку національних мов на перекладацьку діяльність.

Італія. Венеція як центр друкарства і перекладацької діяльності. Переклади праць античності з грецької і латинської мов на флорентійський говір тосканського діалекту. Переклади праць античних авторів з метою поширення наукових знань. Перші переклади Архімеда та Евкліда італійською, виконані Нікколо Тартальєю (1499-1557). Переклад трактату з сільського господарства Палладія, виконаний Пьетро Маріно да Фоліньо. Повний переклад творів Платона латинською мовою, виконаний Марсіліо Фічіно (1433-1499). Придворні переклади античної літератури. Правила для "доброго перекладача" Леонардо Бруні (1370/74-1444). Вплив рішень Тридентського собору (1545-1563) на друкарство і переклад наукових праць. Переклад записок іспанських і португальських мандрівників як новий жанр перекладної літератури (Джованні Баттіста Рамузіо). Переклади для театру венеціанця Лодовіко Дольче (1508-1568). Змагання у "художності" перекладу за рахунок достовірності відтворення оригіналу, характерної для раннього Відродження. Переклади "Енеїди" та "Дафніса і Хлої" Аннібала Каро (1507-1566). Переклад "Анналів" Тацита флорентійським вченим Бернардо Даванцатті (1529-1606).

Франція. Етьєн Доле (1509-1546) та його трактат "Про те, як якісно перекладати з однієї мови на іншу". П'ять принципів перекладу. Переклади Плутарха, Гомера, Цицерона французькою у 16 ст. Французькі переклади з сучасних європейських мов. Перекладацька діяльність Жака Амію (1513-1593). Вплив його перекладів "Порівняльних життєписів" Плутарха та "Дафніса і Хлої" на розвиток французької мови. Переклади "Плеяди" як поєднання буквалізму та інновацій. Жоашен дю Белле (1522-1560) та його памфлет "Захист та прославлення французької мови". Критика поетичного перекладу. "Досліди" Мішеля Монтеня (1533-1592) про ієрархію мов і переклад.

Німеччина. Переклади т. зв. "Віденської школи" (14-15 ст.). Орієнтація на текст-джерело та на читача як два основні підходи до перекладу. Буквалізм перекладів з латині Нікласа фон Віле (1410-1478) та його вплив на перекладачів. Змістові (інтерпретаційні) переклади Генріха Штейнхевеля (1412-1482). Переклади комедій Плавта, виконані Альбрехтом фон Ейбом (1420-1475). Культурологічна адаптація оригіналу та наближення його мови до народної. "Послання про переклад" (1530) Мартіна Лютера.

Англія. Зліт перекладацької діяльності на початку правління Єлизавети I. Переклади давньогрецької літератури. Дискусії щодо адекватності рідної мови у якості цільової мови перекладу з класичних мов. Погляд на перекладацьку діяльність як засіб зміцнення англійської національної мови і культури. Переклади з сучасних європейських мов. Жінки-перекладачі: Мері Бассет, Анна Кук, королева Єлизавета, Мері Сідні, Маргарет Тайлер. Сер Томас Еліот (1490-1546), перекладач класичної літератури, автор латинсько-англійського словника (1538). Лексикографічна діяльність Джона Флоріо (1553-1625). Переклади Гомера Джорджем Чепменом (1559/60-1634). Його погляди на переклад поетичних творів.

Тема 2.1.5. Перекладацька діяльність в епоху класицизму і Просвітництва (17-18 ст.).

Англія. Поетичні переклади Джона Денхема (1615-1669). Його "новий шлях" перекладу поезії. Лібералізм поетичних перекладів Абрахама Каулі (1618-1667). Кетрін Філіпс (1632-1664) та її думки про переклад з приводу перекладу "Смерті Помпея" П'єра Корнеля. Переклади класичної поезії Джона Драйдена (1631-1700). Погляди Драйдена на особистість перекладача та принципи перекладу. Три види перекладу за Драйденом. Його рекомендації перекладачам. Переклади Гомера, виконані Олександром Поупом (1688-1744). Семюель Джонсон (1709-1784) про переклад.

Франція. Les belles infideles як реакція на "неперекладність" поезії. Семантична, стилістична та жанрова адаптація класичних текстів згідно зі смаками сучасної читацької аудиторії. Трактат "Про переклад" (1661) П'єра-Даніеля Юе. Переклад античних авторів подружжям Дасьє. Дискусія про принципи французького перекладу поем Гомера. Зменшення популярності перекладів з класичних мов у 18 ст. та зростання інтересу до західноєвропейських культур того часу.

Німеччина. Мартін Опіц (1597-1639) про подвійну мету перекладу. Раціональні погляди на проблему перекладності. Різні думки Йоганна Крістофа Готшеда (1700-1766) та Йоганна Якоба Брейтінгера (1701-1776) щодо припустимості внесення змін до оригіналу у процесі перекладу.

Росія. Петро I та розвиток перекладацької діяльності в Росії. Створення "Російського Собрання" – першої професійної організації перекладачів. Діяльність В.К. Тредіаковського (1703-1769), М.В. Ломоносова (1711-1765), О.П. Сумарокова (1717-1777).

Тема 2.1.6. Перекладацька діяльність в Європі у другій половині 18-го ст. та в 19 ст.

Вплив духу епохи Романтизму на принципи перекладу.

Німеччина. Бачення німецькими романтиками перекладу як шляху, що з'єднує національну культуру в її західноєвропейському контексті зі світом. Концепція пріоритетності "духу" оригіналу Фрідріха Готліба Клопштока (1724-1803) та Йоганна Готфріда Хердера (1744-1803). Думки Йоганна Вольфганга Гете (1749-1832) про переклад. Принципи перекладу Вільгельма Шлегеля (1767-1845): об'єднання "об'єктивних" та "суб'єктивних" аспектів перекладу. Трактат Фрідріха Шлейєрмахера "Про різні методи перекладу" (1813).

Англія. Прагнення до правдивого відтворення змісту та стилю оригіналу. Олександр Тайтлер та його "Есе про принципи перекладу" (1791). Образ перекладача як рівноправного партнера автора оригіналу. Високі вимоги до письменницької майстерності перекладача. Едвард Фіцджеральд (1809-1883) та його переклад "Рубайят" Омара Хайяма. Ультра-буквалізм Роберта Браунінга (1812-1889). Дискусія між Метью Арнольдом (1822-1888) та Френсісом Ньюменом (1805-1897) щодо перекладів Гомера англійською. Данте Гебріел Росетті (1828-1882) про переклад поезії та "самозречення" перекладача.

Росія. 19 століття – "золотий вік" російського перекладу. Практика вільного поводження з оригінальним текстом. Перекладацька діяльність М.М. Карамзіна (1766-1826). Перекладацький геній В.А. Жуковського (1783-1852). Переклади Ч. Діккенса та У. Теккерея, виконані Ірінархом Введенським (1813-1855). Вплив О.С. Пушкіна та М.Ю. Лермонтова на розвиток літературного перекладу в Росії. Формування погляду на якісний літературний переклад як невід'ємну частину національної літератури.

Тема 2.1.7. Розвиток теорії і практики перекладу у 20 ст. і на початку 21 ст.

Стаття про переклад, написана для енциклопедії "Британіка" Джеймсом Фіцморісом-Келлі (1857-1923). Перекладацьке новаторство Езри Паунда (1885-1972) та його вплив на поетичні переклади у 20 ст. Англійські переклади російської класики, виконані Констанцією Гарнет (1861-1946). "Завдання перекладача" Вальтера Беньяміна (1892-1940). "Про лінгвістичні аспекти перекладу" Романа Якобсона (1896-1982). Концепція літературного перекладу Їржі Левого (1926-1967) та його "Мистецтво перекладу". Розгляд сутності, видів та принципів перекладу у книзі Теодора Севорі "Мистецтво перекладу" (1952). "Лінгвістична теорія перекладу" (1965) Джона Кетфорда. Перекладознавчі праці Юджина А. Найди (1914-). Теорія динамічної еквівалентності. Внесок Пітера Ньюмарка до теорії і практики перекладу. Перекладацька творчість Владіміра Набокова (1899-1977). Його стаття "Мистецтво перекладу". Погляди на переклад як засіб зв'язку між культурами та функціонування мов Джорджа Стейнера. Його монографія "Після Вавилонської вежі" (1975). Джеймс Холмс (1924-1986), перекладач і теоретик перекладу. Теорія перекладацького мистецтва Антуана Бермана (1942-1991). Погляди на сутність та принципи літературного перекладу Андре Лефевра (1945-1996). Інтегративна концепція Мері Снелл-Хорнбі. Лоренс Ве-

нуті та "невидимість перекладача". Проблеми інтерпретації тексту у книзі Умберто Еко "Досліди про переклад". Розвиток перекладознавства у Росії: Л.С. Бархударов (1923-1985), Я.І. Рецкер (1897-1984), О.Д. Швейцер (1923-2002), В.Н. Комісаров (1924-2005), В.Г. Гак (1924-2004), В.С. Віноградов (1925-2009). Ю.Г.Еткінд (1918-1999), Ю.Д. Левін (1920-2006).

Тема 2.1.8. Історія перекладу в Україні.

Перекладацька діяльність у Київській Русі та на українських землях в епоху середньовіччя. Києво-Могилянська академія та відродження перекладацької діяльності. Вільний переклад "Енеїди" Іваном Котляревським (1769-1838) – початок нової ери українського перекладу. Переклади світової класики Пантелеймона Куліша (1819-1897). Перекладознавча концепція Івана Франка (1856-1916). Леся Українка (1871-1913) – перекладач. Перекладацька діяльність на західноукраїнських землях в період царських репресій проти української мови і культури у 2-й пол. 19 ст. Поетичні переклади Павла Грабовського (1864-1902), Михайла Старицького (1840-1904), Володимира Самійленка (1864-1925). Перекладацька діяльність Агатангела Кримського (1871-1942). Переклад в Україні у першій половині 20 ст. Діяльність Миколи Зерова (1890-1937). Переклад в Україні після другої світової війни. Зростання вимог до достовірності та художнього рівня літературного перекладу. Становлення українського перекладознавства. Максим Рильський (1895-1964) та розвиток теорії віршового перекладу. Діяльність Бориса Тена (1897-1983), Миколи Лукаша (1919-1988) та ін. Внесок Григорія Кочура (1908-1994) у практику та теорію перекладу. Систематизація та теоретичний розвиток основних положень української школи перекладознавства Віктором Коптіловим (1930-2009). Перетворення перекладознавства на міждисциплінарну галузь знань в останню чверть 20 ст. Видатні постаті в українському перекладознавстві сьогодення.

2.2. Модуль № 2 «Курсова робота».

Курсова робота (КР) з дисципліни виконується у шостому семестрі, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння навчального матеріалу дисципліни «Історія перекладу».

Виконання КР є важливим етапом у підготовці майбутнього фахівця-філолога.

Виконання КР полягає у роботі з науковою літературою та першоджерелами з метою збору та аналізу теоретичного матеріалу з обраної теми, його систематизації та представленні результатів дослідження відповідно до вимог, зазначених у методичних рекомендаціях з написання курсових робіт.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

3.1. Основні рекомендовані джерела

- 3.1.1. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. – М.: ЭТС, 2001. – 424 с.
- 3.1.2. Комиссаров В.Н. Общая теория перевода. – М.: ЧеРо, совм. с "Юрайт", 2000. – 136 с.
- 3.1.3. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. – К.: Юніверс, 2003. – 280 с.
- 3.1.4. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). – Вінниця: Нова книга, 2003. – 448 с.
- 3.1.5. Семенец О.Е., Панасьєв А.Н. История перевода. – К.: Изд-во при Киевском гос. ун-те, 1989. – 293 с.
- 3.1.6. Семенец О.Е., Панасьєв А.Н. История перевода (Средневековая Азия. Восточная Европа XV–XVIII вв.). – К.: Лыбидь, 1991. – 368 с.
- 3.1.7. Routledge Encyclopedia of Translation Studies. Ed. by Mona Baker. – London, New York: Routledge, 2001. – 654 p.

3.2. Додаткові рекомендовані джерела

- 3.2.1. Москаленко М. Нариси з історії українського перекладу. – Всесвіт. – 2006. – № 1-2, 3-4, 5-6, 7-8.
- 3.2.2. Нелюбин Л.Л., Хухуни Г.Т. Наука о переводе (история и теория с древнейших времен до наших дней). – М.: Флинта: МПСИ, 2008. – 416 с.
- 3.2.3. Коломієць Л.В. Український художній переклад та перекладачі 1920-30-х років. – К.: «Київський університет», 2013. – 559 с.
- 3.2.4. Translation: Theory and Practice: A Historical Reader. Ed. by Daniel Weissbort, Astradur Eysteinnsson. – Oxford University Press, 2006. – 672 p.

